

Den 6. december 2000 afgav jeg min endelige rapport om min inspektion den 17. august 1999 af Anstalten for domfældte i Qaqortoq.

I rapporten anmodede jeg om udtalelser fra lederen af Anstalten for domfældte i Qaqortoq, Politimesteren i Grønland og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Med Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 23. marts 2001 modtog jeg

- en udtalelse af 11. januar 2001 fra anstaltslederen ved Anstalten for domfældte i Qaqortoq og
- udtalelser af 16. februar og 5. marts 2001 fra Politimesteren i Grønland.

Direktoratet for Kriminalforsorgen afgav udtalelse af 18. maj 2001 om et spørgsmål om sikrings- og observationsceller.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad pkt. 2.1. - Celler

I min endelige rapport henstillede jeg til anstalten at foranledige undersøgt hvorvidt det var muligt at udbedre – eller udskifte med anden ventilationsordning – de ventilationsklapper der om vinteren må tapes til, således at ventilationssystemet ikke skal tapes til, men kan anvendes også om vinteren uden at der samtidig opstår risiko for træk.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har anført følgende herom:

”...

Direktoratet kan oplyse, at man oprindeligt havde aftalt med det arkitektkontor, der har gennemført den seneste om- og tilbygning af anstalten, at man i forbindelse med 5-års eftersynet i sommeren/efteråret 2000 også undersøgte indeklimaforholdene i den ”gamle” del af anstalten.

Direktoratet har imidlertid ikke hørt fra hverken anstalten eller arkitekten, og har således ikke været opmærksom på, at problemerne ikke var afhjulpet.

Det fremgår imidlertid af anstaltens skrivelse af 1. marts 2001 og politimesterens skrivelse af 16. februar 2001, at problemerne ikke er afhjulpet.

Dette er meget beklageligt.

Direktoratet vil umiddelbart tage fat på problemet, og har forsøgt at få kontakt til arkitekten, der for øjeblikket er i Grønland. Direktoratet vil følge op på sagen med henblik på en afhjælpning af problemet. Ombudsmanden vil blive orienteret om sagens udfald.

...”

Jeg er enig med Direktoratet for Kriminalforsorgen i at det er meget beklageligt at problemerne ikke er afhjulpet. Jeg afventer direktoratets orientering om sagens udfald.

Ad pkt. 2.4. – Opholdsrum

Jeg bad oplyst om der fandtes spil til udlån til de domfældte til brug f.eks. i opholdsrummet.

Direktoratet har oplyst at anstalten har oplyst at der i opholdstuen er dartsplil og bordtennis. Der er endvidere mulighed for at låne forskellige spil.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.5. – Gårdtursareal

Jeg konstaterede en uoverensstemmelse mellem reglerne om gårdtur i anstaltslederens bestemmelser af 1. juni 1999 om henholdsvis ordensregler for ophold i anstalten og tilbageholdte. Jeg henstillede til anstaltslederen at bringe overensstemmelse mellem de to regelsæt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at Politimesteren i Grønland er enig i at der bør bringes overensstemmelse mellem de to regelsæt for at undgå misforståelser.

Direktoratet har erklæret sig enig heri.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.6. – Fritidsrum

Jeg henstillede at en rude i styrketræningslokalet blev udskiftet.

Direktoratet har oplyst at anstalten har oplyst at ruden er udskiftet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.8. – Observationsafdeling

I den endelige rapport anmodede jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om årsagen til at Direktoratet for Kriminalforsorgen først i oktober 1998 anmodede de grønlandske anstalter om at ombygge og indrette sikrings- og observationsceller i henhold til de gældende regler i de danske fængsler.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i udtalelsen af 18. maj 2001 anført følgende:

”...

Direktoratet kan oplyse, at man den 31. marts 1995 meddelte ombudsmanden, at politimesteren i Grønland over for direktoratet havde foreslået, at sikringscellerne i Qaqortoq og Aasiaat blev indrettet som observationsceller i overensstemmelse med de indretningsmæssige krav, der blev stillet med hensyn til indretning og udstyr af observationsceller i de danske anstalter, samt at sikringscellen i Anstalten for Domfældte i Nuuk blev bevaret. Direktoratet oplyste endvidere, at direktoratet kunne tilslutte sig politimesterens indstilling.

Ved brev af 6. april 1995 meddelte ombudsmanden, at han havde taget det oplyste til efterretning.

Beklageligvis blev der ikke fulgt op på sagen førend i forbindelse med direktoratets besøg i Grønland i juni 1996, hvor man i anden anledning var opmærksom på problemstillingen.

Under henvisning til besøget i Grønland indstillede Politimesteren i Grønland – ved brev af 17. januar 1997 – at direktoratet godkendte 1 sikringscelle i Anstalten for domfældte i Nuuk, 1 observationscelle i Anstalten for domfældte i Qaqortoq og 1 observationscelle i Anstalten for domfældte i Aasiaat. Politimesteren indstillede endvidere, at direktoratet meddelte dispensation, således at observationscellen i Anstalten for domfældte i Aasiaat lejlighedsvis tillige vil kunne anvendes til afsøningsforhold.

I juni 1997 meddelte direktoratet Politimesteren i Grønland, at direktoratet var indstillet på at følge politimesterens forslag. Direktoratet anmodede dog først politimesteren om at oplyse, hvilke ændringer (dispensationer) der ville være nødvendige, for så vidt angik cellernes inventar og indretning.

Ved brev af 25. august 1997 meddelte Politimesteren i Grønland, at cellevinduet i samtlige 3 anstalter ikke var afskærmet således, at det ikke var muligt at se ind i cellen, og således at det var afskærmet mod direkte sollys. Politimesteren oplyste endvidere, hvilke øvrige ændringer og dispensationer der ville være nødvendige med hensyn til cellernes indretning og inventar. Politimesteren henstillede, at der snarest blev bevilget tilladelse til indkøb og iværksættelse af de nødvendige foranstaltninger.

I december 1997 meddelte direktoratet Politimesteren i Grønland, at sagen ved en fejl havde hængt i direktoratet i nogen tid, og at man ville søge sagen fremskyndet.

Ved skrivelse af 1. april 1998 tilkendegav direktoratet overfor politimesteren, at man på nogle punkter ikke fandt at kunne godkende cellerne, således som politimesteren havde indstillet. Tillige fandt man det nødvendigt med nogle supplerende oplysninger fra politimesteren, forinden der kun-

ne træffes endelig afgørelse. Endelig bad man om nogle oplysninger om en detentionscelle, der var nævnt i en indberetning om et selvmord i Anstalten i Nuuk i efteråret 1997.

På et anstaltsledermøde i foråret 1998 blev det besluttet at nedlægge de to detentionsceller i Nuuk, og indrette dem til observationsceller.

Ved brev af 2. juni 1998 besvarede Politimesteren i Grønland direktoratets brev af 1. april 1998. Yderligere blev der gjort opmærksom på, at de to detentionsceller i Anstalten i Nuuk burde bibeholdes, men således at de blev indrettet i overensstemmelse med bestemmelserne om observationsceller og fremover blev betegnet som observationsceller.

Ved breve af henholdsvis 7. juli 1998 og 24. august 1998 rykkede Politimesteren i Grønland direktoratet for svar.

Ved breve af 20. september 1998 fra direktoratet til Politimesteren i Grønland og de 3 anstalter anmodede direktoratet de 3 anstalter om at foranledige ombygning og indretning af sikrings- og observationscellerne i henhold til de regler, der var gældende for indretning af sikrings- og observationsceller i de danske fængsler, dog under hensyntagen til de bemærkninger, herunder dispensationer, der var omtalt i Direktoratet for Kriminalforsorgens 4. kontors resolution til 3. kontor af 22. juni 1998. Det blev samtidig meddelt, at der den 22. juli 1998 var blevet bestilt celleinventar m.v. til de omtalte celler. Direktoratet beklagede i den forbindelse endnu en gang, at sagen havde trukket så længe ud.

I brev af 19. oktober 1998 meddelte direktoratet ombudsmanden, at der var bestilt celleinventar mv. til bl.a. observationsceller i Grønland, og at direktoratet samtidig have anmodet de grønlandske anstalter om at ombygge og indrette sikrings- og observationscellerne i henhold til de regler, der var gældende for indretning af sikrings- og observationsceller i de danske fængsler. Direktoratet meddelte endvidere, at man dog i et vist omfang i konkrete tilfælde havde dispenseret for disse regler.

Som det fremgår af ovenstående, har sagsbehandlingstiden været unødigt lang. Direktoratet skal meget beklage dette.

...”

Som det fremgår af direktoratets udtalelse tog ombudsmanden ved skrivelse af 6. april 1995 det af direktoratet oplyste om indretning af observationsceller og sikringscelle til efterretning.

Ved min inspektion den 17. august 1999 af Anstalten for domfældte i Qaqortoq - det vil sige mere end 4 år senere - måtte jeg imidlertid konstatere at observationscellen ikke var indrettet forskriftsmæssigt.

Når Folketingets Ombudsmand over for en myndighed tager til efterretning at et forhold er blevet bragt i orden er det naturligvis ud fra en forvisning om at det er holdbare oplysninger som er modtaget. Såfremt det af myndigheden oplyste af den ene eller anden grund ikke lader sig realisere har Folketingets Ombudsmand en forventning om da at modtage meddelelse herom. I det foreliggende tilfælde er der ydermere tale om at område af væsentlig retssikkerhedsmæssig betydning.

Jeg finder ikke anledning til at gå nærmere ind på de enkelte ekspeditioner i sagen i Direktoratet for Kriminalforsorgen udover at henvise til at Direktoratet for Kriminalforsorgen flere gange under det langvarige sagsforløb har måtte konstatere at sagen ved en fejl havde henligget uden ekspedition i længere tid i direktoratet. Disse observationer ses imidlertid ikke at have givet anledning til at sagen herefter blev fremskyndet af direktoratet.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udtalt at sagsbehandlingstiden har været unødigt lang og direktoratet har meget beklaget dette.

Efter min opfattelse er forløbet af sagen i Direktoratet for Kriminalforsorgen meget kritisabelt.

I betragtning af at cellerne nu er indrettet forskriftsmæssigt (se straks nedenfor) og idet jeg går ud fra at direktoratet om fornødent har sikret sig at et tilsvarende sagsforløb ikke kan finde sted igen foretager jeg imidlertid ikke videre.

Jeg anmodede i rapporten (som nævnt) om oplysning om årsagen til at observationscellen ikke var udstyret forskriftsmæssigt med et møblement bestående af bord og stol. Og jeg henstillede til at observationscellen snarest muligt blev bragt i forskriftsmæssig stand – hvis det ikke allerede var sket.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst at årsagen til at observationscellen ikke var indrettet efter forskrifterne var at inventar hertil var bestilt, men ikke nået frem fra Danmark.

Observationscellen var nu indrettet med en fastmonteret seng og et kombineret bord/bænk der ikke er fastspændt i gulv/væg.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har henvist til at en observationscelles inventar bør begrænses til en fastspændt vægbriks og et møbel bestående af bord og stol som er fastspændt til gulvet for at minimere risikoen for skader på indsatte og personale.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har meddelt anstalten at den kombinerede bord/bænk skal spændes fast på gulvet.

Jeg tager det oplyste til efterretning idet jeg går ud fra at fastspændingen nu er foretaget.

Ad pkt. 3.3. – Fritid

Jeg bad oplyst hvori de domfældtes mulighed for at orientere sig ved avislæsning består.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst at de domfældte har mulighed for at låne Sermitsiak og AG ved henvendelse til personalet. Aviserne bliver indkøbt til de domfældte, men opbevares på kontoret således at alle har mulighed for at læse dem.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 4.7. – Orientering om vilkår for ophold

Jeg anmodede Politimesteren i Grønland om en udtalelse om hvorvidt et orienteringshæfte og en vejledning indeholdt en tilstrækkelig orientering om forholdene i anstalten og vejledning om reglerne for opholdet, jf. anstaltsbekendtgørelsens § 2.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at Politimesteren i Grønland har oplyst, at domfældte i forbindelse med indsættelse får en mundtlig vejledning om forholdene i anstalten. I den forbindelse får de udleveret anstaltens husorden i form af et såkaldt orienteringshæfte med praktiske oplysninger. Orienteringshæftet findes på både dansk og grønlandsk og opdateres løbende. Den vejledning om afsoning som er nævnt i rapporten anvendes ikke længere og kommer således ikke til at erstatte orienteringshæftet. I orienteringshæftet henvises til anstaltens regelsamling, som kan lånes ved henvendelse til personalet. Anstaltens regelsamling er på såvel dansk som grønlandsk. Den indeholder bekendtgørelse om anstaltsophold i Grønland samt en række bestemmelser fastsat af anstaltslederen.

Efter politimesterens opfattelse er den mundtlige orientering sammen med det foreliggende materiale en tilstrækkelig orientering om vilkår for opholdet, jf. anstaltsbekendtgørelsens § 2.

Direktoratet har henholdt sig hertil, men har samtidig anmodet anstalten om en uddybende redegørelse for, hvorfor den generelle vejledning om afsoning af frihedsstraf i Grønland ikke længere anvendes. Jeg vil blive underrettet om indholdet heraf.

Jeg afventer underretningen.

Ad pkt. 7.2. – Beskæftigelse som fisker

Jeg udtalte i rapporten at jeg fandt det beklageligt, at anstaltslederen havde givet udtryk for, at anstalten kun kan give tilladelse til udgang, der indbefatter én overnatning, og at spørgsmål om tilladelse til udgang, der omfatter flere overnatninger, afgøres af Politimesteren i Grønland. For så vidt en domfældt har modtaget en misvisende orientering om anstaltslederens kompetence, henstillede jeg at anstaltslederen snarest muligt korrigerede denne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst at den pågældende anstaltsleder ikke længere er tjenestegørende, og at det nuværende personale har kendskab til de gældende regler.

Direktoratet er enig i, at det er beklageligt, at der formentlig er givet en domfældt misvisende orientering om anstaltslederens kompetence, hvilket er meddelt anstalten. Direktoratet har imidlertid henholdt sig til, at anstalten har oplyst, at den pågældende anstaltsleder ikke længere er tjenestegørende, og at det nuværende personale har kendskab til de gældende regler. Direktoratet har anmodet anstalten om at sikre, at den pågældende domfældte er orienteret om de gældende regler.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 11.1.2.1. – Foreløbig anbringelse i enrum

Jeg henstillede at der blev gennemført en praksis, der sikrer, at det fremgår af rapporterne, at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig, samt modtaget en begrundelse for den foreløbige enrumsanbringelse.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at der er oprettet en forhørsprotokol, hvor de nævnte op-

lysninger fremgår. Den domfældte, der bliver indberettet for en disciplinær forseelse, får mulighed for at udtale sig, og når der er truffet en afgørelse, bliver den forkyndt mundtligt for den domfældte, der endvidere har mulighed for at gennemlæse og underskrive afgørelsen.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 11.1.2.2. – Endelig anbringelse i enrum

Jeg henstillede at der blev gennemført en praksis, der sikrer, at det anføres i rapporten, at den domfældte er blevet gjort bekendt med oplysningerne i sagen – herunder indberetninger og eventuelle afhøringer – samt at den domfældte har haft lejlighed til at udtale sig. Jeg pegede på at dette kunne ske ved en standardiseret tekst i rapporten ligesom det sker ved Anstalten for domfældte i Nuuk.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at der nu er oprettet en forhørsprotokol, hvor de nævnte oplysninger fremgår.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg henstillede at der blev gennemført en praksis, der sikrer, at det kommer til at fremgå af rapporterne, hvem der har overværet afhøringen af den indsatte, og om den indsatte ved afhøringen har anmodet om at lade sig bistå af en anden person.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at der nu er oprettet en forhørsprotokol, hvor de nævnte oplysninger fremgår.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg henstillede at der blev gennemført en praksis, der sikrer, at det kommer til at fremgå af rapporterne, om den domfældte har modtaget en mundtlig begrundelse for afgørelsen om enrumsanbringelse.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at der nu er oprettet en forhørsprotokol, hvor de nævnte oplysninger fremgår.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg henstillede at der blev gennemført en praksis, der sikrer, at det angives i rapporterne, at den domfældte er gjort bekendt med, at han kan anmode om en udskrift af afgørelsen.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at der nu er oprettet en forhørsprotokol, hvor de nævnte oplysninger fremgår.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 11.2.6. - Kompetence

Jeg bemærkede at underretning af anstaltsleder/bagvagt ved anbringelse i sikringscelle efter bestemmelse § 11 foreskriver, at underretningen sker "så hurtigt som muligt". Der er ikke et tilsvarende udtrykkeligt krav for, hvornår underretningen skal finde sted ved anbringelse i observationscelle. Jeg anmodede på den baggrund om en udtalelse om, hvilken praksis der følges ved anbringelse i observationscelle med hensyn til underretning af anstaltsleder/bagvagt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at anstaltsleder eller bagvagt underrettes ved alle overtrædelser. Personalet kan dog sætte en indsats i foreløbigt enrum, hvis det skønnes nødvendigt, før anstaltsleder eller bagvagt underrettes. Dette sker dog yderst sjældent.

Anstalten har videre oplyst, at uanset hvad disciplinærforseelsen består i, så underrettes anstaltsleder/bagvagt altid. Det er normalt anstaltslederen eller bagvagten, der træffer afgørelsen om anbringelse i observationscel-

le, men der kan være sikkerhedsmæssige hensyn, der gør, at afgørelsen træffes af det tjenestegørende personale. Personalet underretter i disse tilfælde efterfølgende anstaltslederen eller bagvagten.

Anstalten har supplerende oplyst, at personalet mundtligt er instrueret om, at underretningen skal ske omgående.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 11.2.7.1. – Lægetilsyn

Med udgangspunkt i to konkrete sager vedrørende anbringelse i observationscelle udtalte jeg at jeg fandt det uheldigt, at der i tilfælde, hvor personalet skønner det nødvendigt, at der sker lægetilsyn, afstås herfra alene på grundlag af telefonisk kontakt mellem anstaltens personale og lægen. Jeg henstillede at der blev taget kontakt mellem ledelsen af anstalten og distriktslægen med henblik på at indgå aftale om, at lægetilsyn som altovervejende hovedregel sker i de tilfælde, hvor personalet skønner det fornødent, og at der i øvrigt gøres notat om den begrundelse, distriktslægen måtte give for eventuelt ikke at efterkomme anmodningen om lægetilsyn.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten har oplyst, at man har forsøgt at få kontakt med chefdistriktslægen. På grund af alvorlig lægemangel på sygehuset har det imidlertid ikke været muligt at drøfte spørgsmålet med lægen. Han vil tage kontakt til anstalten, når situationen på sygehuset normaliseres.

Den fungerende anstaltsleder har telefonisk den 5. marts 2001 overfor direktoratet oplyst, at man har været i kontakt med chefdistriktslægen, men at man endnu ikke har haft en egentlig drøftelse af problemet. Dette skyldes fortsat det alvorlige arbejdspress på sygehuset som følge af lægemangel.

Anstaltslederen har endvidere telefonisk oplyst, at anstaltspersonalet i forbindelse med tilkald af lægen, giver denne en udførlig beskrivelse af den domfældtes tilstand for at give lægen den bedste mulighed for at foretage en lægefaglig vurdering af den domfældtes tilstand. Anstaltspersonalet foretager efterfølgende notat om samtalen med lægen herunder om baggrunden for, at lægen eventuelt ikke finder det nødvendigt at komme. Anstaltslederen har i øvrigt oplyst, at han ikke har været ude for tilfælde, hvor der efter hans skøn burde have været lægetilsyn, som ikke blev gennemført.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Det er aftalt med anstalten, at direktoratet bliver orienteret, når spørgsmålet har været drøftet med chefdistriktslægen. Direktoratet vil herefter orientere mig.

Jeg afventer underretningen.

Ad pkt. 12. – Opfølgning

Jeg betragter herefter inspektionssagen som afsluttet bortset fra underretningerne som nævnt under punkt 2.1, 4.7 og 11.2.7.1.

Ad pkt. 13. – Underretning

Denne opfølgingsrapport sendes til Anstalten for domfældte i Qaqortoq, Politimesteren i Grønland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Det Grønlandske Kriminalforsorgsnævn, Folketingets Retsudvalg og de domfældte i anstalten. Opfølgingsrapporten vil i en grønlandsk udgave blive eftersendt til anstalten.

Inspektionschef
Lennart Frandsen